CZU: 343.98 **DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.12163240**

CRIMINALITATEA – PERICOL SOCIAL ŞI CONSECINŢE

Miron Adriana

doctor în drept, Facultatea de Drept,
Universitatea Transilvania din Braşov
ORCID ID: 0000-0003-3133-1075

To solve the problems regarding the concept of social danger, the correlation of the notion of crime and the criminal-offense, the appreciation of the social danger in criminal law and criminology, the formualtion of recommendations for the efficiency of the criminalization facts, the determination of the elements of establishing the social danger of criminality, justification of the need to formulate the content of the consequences of crime in relation to the consequences of the offense.

Key words: *the criminal phenomenon, penalization, the index of the social danger of the crime, criminality, the immediate consequences of the crime, the elements of the crime, the degree of social danger, the individualization of the criminal punishment, the consequences of crime, criminality, the social danger of the crime.*

În funcţie de însemnătatea valorilor lezate de fenomenul infracţional, manifestat în diverse forme, legiuitorul instituie un mecanism juridic diferit de apărare socială. Pentru asigurarea unui climat liniştit este necesar a elabora o bază ştiinţifică complexă care să ofere soluţii şi metode de prevenire şi combatere a fenomenului criminalităţii.

O slabă cunoaştere a fenomenelor criminale poate provoca amplificarea ilegalităţilor, în loc să le ordoneze mai bine în viaţa socială, ceea ce ar duce la șubrezirea încrederii populaţiei în necesitatea, raţionalitatea şi echitatea normelor sociale, precum şi în operativitatea respectării lor stricte. De aceea, pentru evitarea unor astfel de efecte sociale, este necesar să se efectueze expertiza criminologică a proiectelor de incriminare. Totuşi, pericolul social al unei fapte rămâne a fi acel indice de care se ţine seama la incriminarea sau dezincriminarea unei infracţiuni.

Promovarea celor mai importante valori sociale, protecţia lor şi garantarea unei proceduri efective de înlăturare a consecinţelor produse prin atentare constituie sarcini primordiale ale societăţii contemporane şi ale statutului de drept. Ştiinţa criminologiei cunoaşte unele răspunsuri la întrebările legate de conceptul social, elemente din care este constituit acesta, iar ştiinţa dreptului penal are doar menţiuni ale noţiunii de pericol social în raport cu definiţia infracţiunii. Această trăsătură a infracţiunii a provocat contradicţii, dar acestea se

limitează la înlocuirea termenului de „pericol social” cu cel de „prejudiciabilitate”, întru definirea infracțiunii în Codul penal.

Cu scopul de a constata și analiza diverse aspecte ale problemei privind determinarea pericolului social al crimei și criminalității, determinarea mecanismului de individualizare a pedepsei, aprecierea sferei consecințelor criminalității sunt necesar de analizat, în detaliu, o gamă largă de articole științifice, rapoarte și studii monografice elaborate de oameni de știință reputați din țară și din străinătate. Aceste studii sunt necesare, deoarece nivelul studierii pericolului social al crimei și al consecințelor criminalității, în criminologie, pentru determinarea unui mecanism de apreciere a pericolului unei fapte și pentru determinarea sferei consecințelor unei infracțiuni și a criminalității este unul insuficient și lacunar.

Pentru atingerea scopului propus este necesar a fi atinse câteva **obiective**:

- să se cunoască modul de apreciere a pericolului social al faptei de către legiuitor;
- a se analiza criteriile de apreciere a pericolului social al faptei;
- să se cerceteze pericolul social în dreptul penal și în criminologie;
- să fie soluționate problemele privind conceptul pericolului social și corelația dintre noțiunea criminologică a crimei și cea juridico-penală a infracțiunii;
- să fie conturat un concept al pericolului social și al consecințelor criminalității;
- de asemenea, să se facă o clasificare a consecințelor criminalității;
- să fie înaintate recomandări de îmbunătățire a modului de incriminare a faptelor;
- să fie elaborate propuneri și recomandări teoretice și practice în vederea îmbunătățirii legislației penale.

Metodele ce pot aplicate pentru înfăptuirea cercetării științifice:

- metoda interviului (procurori, avocați, medici etc.);
- metoda analizei de conținut (codurile penale, legea bugetului de stat, legea cu privire la actele normative);
- metoda documentării (dosare penale, materialele însoțitoare ale proiectelor de lege);
- metoda construcției abstracte (propuneri și recomandări, elaborarea argumentărilor și a ipotezelor, elaborarea unor definiții etc.);
- metoda statistică (parchet, MAI, centre de expertize judiciare și psihiatrico - legale etc.).

Drept urmare, se pot contura consecinţele criminalităţii; pot fi elaborate argumente ale teoriei că noţiunea consecinţelor infracţiunilor este mai largă decât cea a urmărilor infracţiunii, sau a teoriei că noţiunea consecinţelor infracţiunii este legată de cea a consecinţelor criminalităţii; pot fi descoperite deosebiri vădite între criteriile de apreciere a pericolului social folosite de legiuitor şi propuse de oamenii de ştiinţă; de asemenea, pot fi înaintate unele propuneri de îmbunătăţire a legislaţiei penale etc.

Ca efect al cercetării lucrărilor ştiinţifice s-a putut determina problema ştiinţifică, constatându-se lipsa unor analize şi cercetări ştiinţifice complexe şi multilaterale ale elaborărilor teoretice, legislaţiei, practicii judiciare în domeniul unor atare probleme, precum pericolul social al crimei şi criminalităţii, consecinţele sociale ale criminalităţii, crimei, precum şi studierea esenţei şi însuşirilor pericolului social al crimei şi criminalităţii, evidenţierea criteriilor de apreciere a pericolului social în dreptul penal, elementele consecinţelor criminalităţii prin punerea în evidenţă a elementelor care formează pericolul social, conţinutul consecinţelor sociale ale criminalităţii.

Din acest context, putem deduce că problema pericolului social constituie o preocupare continuă pentru teoreticieni şi practicieni în domeniul criminologiei şi dreptului penal, determinarea criteriilor de apreciere a pericolului social constituind o preocupare continuă a personalităţilor cu renume în dreptul penal. Din studiile acestora s-au stabilit acele aspecte care ajută la constatarea pericolului criminalităţii, precum cel economic, demografic sau cultural, inclusiv determinându-se conţinutul pericolului social al criminalităţii.

Totodată, s-au consacrat cercetări pluridisciplinare a pericolului social, cercetări care se fundamentează pe supoziţiile existente în materie penală, fiind scoase în evidenţă cele mai sensibile probleme care reprezintă subiect de dispută, cum ar fi utilizarea termenului pericolului social în considerarea unei fapte ca fiind infracţiune, criteriile de apreciere a pericolului social în legislaţia penală, influenţa acestuia asupra individualizării răspunderii şi pedepsei penale; necesitatea oglindirii esenţei fenomenului în noţiunea crimei; corelaţia dintre noţiunea criminologică a crimei şi cea juridico-penală a infracţiunii.

Cercetările criminologice referitoare la fenomenul criminalităţii au fost supuse analizei prin prisma analizei caracterului social al pericolului, determinarea aspectelor prin a căror prismă poate fi constatat pericolul social al criminalităţii. Astfel, s-a constatat că pericolul social al criminalităţii nu

trebuie să fie privit ca sinonim al consecinţelor infracţionale, aici regăsindu-se mai multe elemente, pe de o parte semnele care caracterizează pericolul social al acţiunilor ilicite, iar pe de altă parte, infractorii care comit asemenea acţiuni şi consecinţele acestora din urmă.

Cercetările efectuate pe acest segment au dus la stabilirea soluţiilor criminologice referitoare la conţinutul pericolului social al criminalităţii, care ar putea include pericolul diferitelor tipuri de criminalitate şi aspectele după care poate fi constatat pericolul social al criminalităţii. Astfel, determinându-se elementele prin care se explică caracterul social al fenomenului criminalităţii:

- subiecţii infracţiunilor, subiecţii care săvârşesc atentatele criminale sunt membrii societăţii;
- prejudiciul cauzat de criminalitate este antisocial, fiindcă produce deformări în societate, încalcă funcţionarea normală a instituţiilor ei şi ordinea publică;
- criminalitatea este determinată de factori sociali.

În ceea ce privește contextul cercetărilor consecinţelor crimei, s-a separat conţinutul acestora de conţinutul consecinţelor criminalităţii, formulându-se şi noţiunea consecinţelor sociale ale criminalităţii.

Toate aceste cercetări teoretico-ştiinţifice şi asigurarea metodologică a proceselor sociale de lichidare a criminalităţii nu pot fi recunoscute satisfăcătoare dacă rămân neprelucrate temeiurile ştiinţifice ale analizei consecinţelor sociale ale criminalităţii în totalitatea lor, principiile şi criteriile de preţuire a gravităţii, răspândirea acestor consecinţe, căile şi metodele de minimizare a daunei apărută în urma conduitei antisociale.

În urma analizei critice doctrinare în materie de consecinţe ale crimei şi criminalităţii au fost identificate elementele prin care trebuie determinată noţiunea de consecinţe ale criminalităţii, recunoaşterea consecinţelor infracţiunii ca element de determinare al pericolului social, corelaţia dintre conţinutul urmărilor infracţiunii şi consecinţe ale criminalităţii, stabilirea exactă a legăturii cauzale între acţiunea criminală şi schimbările ce apar ca rezultat al acestor acţiuni.

Concluzii: ca urmare a cercetărilor întreprinse pe marginea pericolului social şi al consecinţelor criminalităţii putem deduce că determinarea criteriilor de apreciere a pericolului social constituie preocupări ale unor oameni de ştiinţă cu renume în dreptul penal. Pericolul social al faptei stând la baza constituirii politicii penale a statului. Acesta reflectă interesul dominant prin interzicerea faptelor sub ameninţarea cu măsurile de constrângere .

Un rol important în aprecierea pericolului social îl are politica penală prin intermediul incriminării (dezincriminării) unor fapte sociale. Incriminarea faptei penale are loc după constatate criminologică a unui pericol social, acesta fiind relevant doar prin incriminarea faptei, iar răspunderea penală şi aplicarea pedepsei se referă la faptele prevăzute în legea penală ca infracţiuni. Respectiv, dezincriminarea se realizează prin abrogarea expresă a textului de incriminare, dar nu se poate pune semnul egalităţii între abrogarea expresă a unei norme de incriminare şi dezincriminarea unei fapte. Astfel, nu întotdeauna abrogarea unei norme de incriminare înseamnă dezincriminarea faptei.

Evaluarea judecătorească a pericolului social al unei fapte trebuie să se efectueze în baza mai multor criterii, printre care şi elementele componenţei de infracţiune, precum de obiect, latura obiectivă, subiect şi latura subiectivă. Elementul de conţinut al consecinţelor sociale ale criminalităţii constă în pericolul social al daunei care apare în rezultatul acţiunilor penale.

În acest caz avem toate motivele să vorbim atât despre pericolul social al consecinţelor care sunt descrise în dispoziţia normelor juridico-penale, cât şi a celorlalte daune legate de acţiunile criminale, pericol care se exprimă în micşorarea resurselor materiale ale societăţii, pierderea sănătăţii sau chiar moartea oamenilor, în încălcarea drepturilor şi intereselor cetăţenilor, respectiv încălcarea funcţionării normale a instituţiilor sociale.

Referinţe:

1. DOBRINOIU V., PASCU I., MOLNAR I. Drept penal. Partea generală. Bucureşti: Europa Nova, 576 p.
2. POP T. comentariu. Cod penal adnotat, vol. I, II, III. Bucureşti, p. 521.
3. STRETEANU F. Tratat de drept penal general, vol. I., 2008, p.459.
4. TANOVICEANU I. Tratat de drept şi procedură penală, revizuit şi completat de Vintilă Dongoroz, vol. I., Bucureşti. Editura Curierul juridic, p.364.
5. VASILOI D. Abordarea unor aspecte privind elementele criminalităţii. În Jurnal Juridic Naţional, ianuarie 2014.
6. VASILOI D. Aspecte privind deosebirea consecinţelor infracţiunii de consecinţele criminalităţii. În Jurnal Juridic Naţional, martie 2014;
7. VASILOI D. Înţelesul noţiunii de pericol social al infracţiunii. În Legea şi viaţa, Cişinău, martie 2009, p. 37-39.